

B. TRUBEȚKOI, *Пушкин в Молдавии*, ed. III, «Карта Молдовеняскэ» Chișinău, 1963.

În domeniul pușkinologiei s-au făcut în ultimul timp progrese remarcabile, mai cu seamă în direcția cercetărilor activității creatoare a poetului în perioada exilului în sud. În URSS au devenit o tradiție conferințele anuale ale pușkinologilor, în cadrul cărora se scot mereu la iveală noi documente și materiale arhivistice inedite și se prezintă lucrări de exegeză literară și studii comparatiste, care au început să fie publicate într-o serie de volume sub titlul generic de „Pușkin în sud”.

O încercare de sinteză a acestor cercetări, circumscrisă la perioada anilor 1820—1823, o reprezintă lucrarea lui B. Trubețkoi *Pușkin în Moldova*, ajunsă la a treia ediție. Este rodul unor cercetări pe care autorul le face de aproape două decenii.

Activitatea lui Pușkin în Moldova coincide cu perioada maturizării politice a geniului său sub influența ideilor revoluționare ale celor mai radicali dintre decembriști, cu etapa trecerii de la romantism la realism, a unor intense căutări creatoare și a perfecționării măiestriei sale artistice.

Sprijinindu-se pe lucrări memorialistice, biografice, de istoriografie literară, publicate înainte de revoluție de V. P. Gorciakov, P. V. Annenkov, P. I. Barteniev, I. P. Liprandi, A. F. Veltman, P. I. Dolgoruki, F. N. Lughinin, A. Iațimirski ș.a., pe operele pușkinologilor sovietici M. A. Țiavlovski, M. L. Brodski, L. P. Grossman, B. S. Meilah, B. V. Tomașevski, D. D. Blagoi, ca și pe cercetările recente ale pușkinologilor din R. S. S. Moldovenească, I. C. Varticean, S. F. Bogaci, A. T. Borș, S. S. Ciobotaru, V. P. Coroban și alții, autorul încearcă să reconstituie atmosfera social-politică a epocii și biografia artistică a poetului, evitând tendințele vulgarizatoare, de suprasolicitare a anecdoticului, existente în unele lucrări anterioare, consacrate vieții lui Pușkin în Moldova. Accentul principal în cartea lui B. Trubețkoi cade nu atât pe detaliul biografic, cât pe analiza creației poetului în această perioadă, pe cercetarea implicațiilor ideologice și artistice ale epocii, reflectate în opera din tinerețe a lui Pușkin.

Prima parte a lucrării, cuprinzând mai mult de o treime din volum, este destinată studierii condițiilor social-istorice ale Moldovei în timpul lui Pușkin, unui scurt istoric al Chișinăului începând cu diploma din 1420 a lui Alexandru cel Bun până în primele decenii ale veacului trecut, analizei raportului lui Pușkin cu decembriștii (P. I. Pestel, V. F. Raevski, M. E. Orlov, P. S. Pușcin, K. A. Ohotnikov) cu loja masonică nr. 25 „Ovidiu”, folosită de decembriști ca o formă a conspirației politice, legăturilor acestor organizații cu mișcarea de eliberare a Greciei de sub jugul otoman — „Eteria”, condusă de frații Ipsilanti, atitudinii diferite a lui Pușkin față de o parte din boierimea băștinașă și față de oamenii din popor ai Moldovei, pentru folclorul, limba și istoria căruia a manifestat un vădit interes. O atenție deosebită acordă autorul relațiilor lui Pușkin cu scriitorii Constantin Stamati și Costache Negruzzi.

Ultimele două capitole ale cărții studiază creația lui Pușkin în timpul cît s-a aflat în Moldova, precum și operele lui de mai târziu, legate de anii exilului.

Evoluind sub semnul romantismului progresist, creația lui Pușkin în această perioadă marchează o nouă etapă în dezvoltarea poetului, caracterizată prin frecvența elementelor de realism și democratism, prin abordarea unei tematici impregnate de protest revoluționar, prin înfrunțarea artistică a unor teme, motive și chipuri legate, direct sau indirect, de viața Moldovei. Autorul subliniază că scopul urmărit de persecutorii lui Pușkin prin exilare nu a fost atins, ci, dimpotrivă, a dat rezultate contrarii celor scontate. Relațiile cu aripa cea mai extremistă a decembriștilor, atmosfera revoluționară și abundența noilor impresii au fecundat spiritul creator al poetului, care a scris în acești trei ani peste o sută de poezii printre care: „Șalul negru”, „Lui Ovidiu”, „Lui Ceaadaev”, „Napoleon”, „Pumnalul”, „Prizonierul din Caucaz”, a început „Fântina din Bahcisarai”, a scris poemul „Gavriliada”, „Frații tilhari” și, fapt deosebit de semnificativ, a început romanul în versuri „Evgheni Oneghin”, scriind, probabil, aici și cunoscuta strofă a VII, privitoare la problemele politico-sociale și economice ale Rusiei pe care o citează Marx și Engels în lucrările și scrisorile lor.

Dacă prima și, în anumită măsură, ultima parte a cărții lui B. Trubețkoi au un caracter pronunțat documentarist și istoriografic, aducând o bogăție de material factual din lucrări anterioare, precum și rezultatele cercetărilor proprii în arhive, în partea a doua predomină cercetarea literară propriu zisă, analiza și interpretarea operelor, integrate în contextul general